

N. I. ALTMAN

ENSIMMÄINEN KUVANVEISTOS LENINISTÄ

Keväällä 1920-muovailin Anatoli Vasiljevitš Lunatšarskin rintakuvaa ja kävin usein hänen luonaan Kremlissä. Silloin sainkin ehdotuksen tehdä Vladimir Iljitšin kuvan hänen viisikymmenvuotispäiväkseen. Suostuin mielihyvin tuohon ehdotukseen, mutta tiesin, että Vladimir Iljitš tavallisesti kieltäytyi olemasta mallina taiteilijoille, enkä kuitenkaan olisi halunnut tehdä hänen muotokuvaansa valokuvan perusteella.

Kerroin Lunatšarskille minulle tehdystä ehdotuksesta ja pyysin häntä keskustelemaan asiasta Vladimir Iljitšin kanssa. En erikoisesti uskonut, että keskustelun tulos olisi minulle myönteinen. Miten suuri olikaan iloni, kun kahden tai kolmen päivän kuluttua Anatoli Vasiljevitš ilmoitti minulle Leninin antaneen suostumuksensa, mutta samalla hän lisäsi, ettei Leninillä ole aikaa olla „mallina”, toisin sanoen istua liikkumattomana yhdessä paikassa. Päätin muovaillla Leninin muotokuvan enkä tehdä sitä maalaamalla.

Olin syvästi liikuttunut. Tulisin olemaan muutamia viikkoja Leninin parissa, seuraamaan joka päivä hänen työntekoaan! Tunsin voimieni ja tarmoni kasvavan. Nuo unohtumattomat päivät ovat painuneet ainiaaksi mieleeni ja tänään muistelen niitä elämäni parhaimpina päivinä.

Kun astuin ensi kerran Leninin työhuoneeseen, ei siellä ollut ketään. Vein sinne pöytäni, välttämättömät työvälineet ja saven. Vladimir Iljitšiä odotellessani katselin hänen työhuonettaan. Huoneen sisustus kertoi kaunopuheisesti sen omistajasta. Huone oli kalustettu vaatimattomasti. Kirjahyllyjä, seinillä karttoja. Sohvahyllyllä oli Marxin muotokuva, joka oli lahja Pietarin Työläisten ja talonpoikain edustajain Neuvostolta. Myöhemmin sinne asetettiin myös Lunatšarskin Leninille lähettämä S. Halturinin korkokuva, joka oli minun tekemäni. Keskellä huonetta oli kirjoituspöytä puhelimeineen. Kahden, Kremlin pihalle antavan

ikkunan välissä oli peili. Peili auttoi minua suuresti myöhemässä työssäni, siitä voin nähdä Leninin eri näkökulumista.

Kun näin ensi kerran Vladimir Iljitšin, hämmästytti minuakin sama mikä tavallisesti hämmästytti kaikkia — hänen tavaton välittömyytensä ja vaatimattomuutensa. Eräs työmies onkin ilmaissut Leninin häneen tekemää vaikutelmaa seuraavin sanoin: „Koruton kuin totuus”.

Niihin aikoihin Lenin kirjoitti kirjaansa „Vasemmistolaisuus” lastentautina kommunismissa”. Hän oli kokonaan antautunut työlleen, kirjoitti sitä innostuneesti ja keskittyneesti. Joskus hän oikaisi itsensä tuolin selkääntä vasten ja pohti jotain mieltämyönsä. Huoneessa oli hiiren hiljaista. Koetin olla liikoja kyselemättä. Tiesin, että Leninin työ oli erikoisen tärkeää. Käsikirjoituksessaan samoin kuin puheissaan, Gorkin sanojen mukaan, hän tarjosi jokaisen sanan aivan kuin kämmenellä, paljastaen ihmeteltävän helposti sanan tarkan merkityksen.

Ollessani toista päivää Iljitšin työhuoneessa hän katsahti minuun päin silmiään siristäen ja teki huomautuksen. Hänestä tuntui, ettei nenä ollut tehty aivan oikein. Rintakuva oli vasta alkuvaiheessaan, kasvojen piirteet olivat tuskin tuntuissa. Kun selitin sen Vladimir Iljitšille, hämmästytti hän ja sanoi:

— Mutta Lunatšarski sanoi, että työ kestää vain pari kolme päivää, puolituntia kerralla.

Muutaman päivän kuluttua hän muisti taas Anatoli Vasiljevitšin sanat. Sanoin Leninille, etten ollut milloinkaan luvannut Lunatšarskille tehdä muotokuvaa kahdella kolmella kerralla. Silloin Lenin myhähti ja sanoi hyväntahtoisen leikkisästi:

— Se on tietysti Anatoli Vasiljevitšin „metsästysjuttuja”.

Leninin kuvan muovaaminen ei ollut helppoa. Vladimir Iljitš ei istunut mallina, hän oli syventynyt työhönsä. Tavallisesti hän istui pöydän ääressä pää kumarassa, ja minä näin ainoastaan hänen päänsä yläosan. Siksi minun oli käytettävä kaikkia mahdollisia tilaisuuksia nähdäkseni Leninin eri puolilta. Päätin tehdä luonnoksia silloin, kun hän keskusteli ihmisten kanssa. Niin syntyi kokonainen piirrossarja, joka oli suurena apuna työssäni.

Ikkunasta tuleva auringonvalo kuivatti savea. Sitä piti kastella runsaasti. Kuljin usein työnsä ääressä istuvan Iljitšin ohi eri puolilta, pysähtyen milloin hänen oikealle, milloin vasemmalle puolelleen, milloin eteen, milloin taakse. Koko huoneen lattia oli täynnä savisten kenkien jälkiä. Tunsin oloni epämuksuvaksi. Ei tehnyt mieli häiritä johtajan työrauhaa ja sanoin kerran hänelle:

— Vladimir Iljitš, te olette varmasti hyvin kyllästynyt minuun.

Lenin katsoi tarkkaavasti minuun ja vastasi:

— Työskennelkää vain samalla vauhdilla niin kauan kuin pitää, en häiritse teitä.

Hän, joka oli harvinaisen energinen ja työkykyinen, osasi antaa arvon ja kunnioittaa myös vierasta työtä.

Tämän ihmeellisen ihmisen valtava elämäniloisuus ja ääretön ystävällisyys tuntuivat kaikessa.

Pöydän ääressä istuessaan Lenin usein vihelteli. Kerran hänelle tuotiin avokirje. Hän luki sen ja rupesi nauramaan sitä lapsimaista, helposti toisiin tarttuvaa naurua, jota ihailivat kaikki, ketkä edes joskus olivat joutuneet tapaamaan Leniniä. Iljitš pani kirjeen sivutaskuunsa ja jatkoi kirjoittamistaan. Sitten hän otti taas kirjeen taskustaan, katseli sitä ja purskahti nauruun. Ja niin hän aika ajoin, lepo hetkinään, otti monta kertaa kirjeen taskustaan ja nauroi. Sitten jatkoi taas keskeytynyttä työtään.

Kerran pyysin Vladimir Iljitšiä työtäni helpottamiseksi katsomaan useammin minuun päin ja kävelemään joskus huoneessa. Hän suostui mielihyvin.

Lenin kirjoitti kirjaansa ja siksi asiakkaiden vastaanotto näinä päivinä oli rajoitettu. Kuitenkin niiden kuuden viikon aikana, jotka työskentelin Kremlissä, kävivät hänen luonaan Englannin ammattiliittojen edustajisto ja saksalaisten työläisten edustajisto.

Paitsi edustajistoja, kävi Leninin luona tuona aikana myös A. M. Gorki, J. V. Stalin, F. E. Dzierżyński, M. F. Andrejeva, N. K. Krupskaja, M. I. Uljanova. Kävi myös muutamia minulle tuntemattomia henkilöitä. Muutamat hankkivat itse pääsyluvan Leninin luo, toiset tulivat Leninin kutsusta. Monia hän lähetti hakemaan omalla autollaan. Kaikille hän oli ystävällinen, kohtelias, laski usein leikkiä, joskus ironisoi. Hän antoi sävyisässä muodossa ohjeita ja neuvoja. Oli mahdotonta olla joutumatta hänen lumousvoimansa valtaan. Vladimir Majakovski ei ollut vielä silloin sanonut Leninistä kuuluisia sanojaan — „inhimillisin ihminen”, mutta juuri se tunne syntyi, kun näin miten maailman ensimmäisen proletaarisen valtion johtaja keskusteli ihmisten kanssa.

Toukokuun 1. päivänä menin kuten tavallisesti Kremliin. Kaduilla marssi laulaen juhlakulkueita. Ihmeekseni Lenin ei ollut työhuoneessaan. Minulle sanottiin, että Lenin on mennyt vapputalkoisiin. Osoittautui, että Lenin oli kantamassa hirssiä talkooväen mukana.

— Onnittelten juhlan johdosta,— sanoi Vladimir Iljitš tullessaan työhuoneeseen.

Hänen kasvojaan valaisi iloinen hymy, takin napinreiässä oli kirkkaanpunainen nauha. Hän oli juhlava, ryhdikäs, nuorekas

huolimatta viidestäkymmenestä ikävuodestaan. Hän oli ihmeissään tulostani.

— Tänäähän on juhla — Toukokuun 1. päivä! — sanoi hän.

Työni läheni loppuaan. Viimeisiä päiviä näin Leninin läheltä. Veistos oli valmis. Kannoimme sen pois työhuoneesta, ja eräässä toisessa huoneessa se valettiin heti kipsiin. Se oli ensimmäinen elävän mallin mukaan tehty Vladimir Iljitšin kuvanveistos.

